

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ
ДОСЛІДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ІГОРЯ СТРАВІНСЬКОГО
(на прикладі драми-феєрії “Лісова пісня” та “Весна священна”)**

УДК 821.161.2-2.91(477.82)

DOI:

Ірина Кузьміна, викладач вищої категорії циклової комісії словесних дисциплін,
Комунальний заклад вищої освіти “Луцький педагогічний коледж”
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ
МОЛОДІ ЧЕРЕЗ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ТА ІГОРЯ СТРАВІНСЬКОГО
(на прикладі драми-феєрії “Лісова пісня” та “Весна священна”)**

У статті досліджується формування патріотизму молоді шляхом вивчення фольклорної спадщини письменниці Лесі Українки та композитора Ігоря Стравінського під час перебування їх на Волині.

Реформа освітньої галузі, особливо реформування нових шкіл в Україні, ставить питання про підготовку нового покоління вчителів, які своєю інноваційною діяльністю формуватимуть інтелектуальний потенціал країни. Ці завдання можна успішно розв'язувати лише на національно-патріотичній основі.

Це дослідження має на меті теоретично підтвердити роль п'єси поетеси Лесі Українки “Лісова пісня” та балету композитора Ігоря Стравінського “Весна священна” у формуванні патріотичної свідомості студентської молоді. Розглядаючи це питання крізь призму сучасності, стверджуємо, що учительська професія впливає на формування художньо-естетичного світогляду починаючи з молодшого віку. Тому доцільно виховувати молодь на фольклорних джерелах, досліджуючи творчість митців-новаторів, а саме – Лесі Українки і Ігоря Стравінського, та їх унікальних композиціях, таких як: драма-феєрія “Лісова пісня” та балет “Весна священна”. Загострене сприйняття навколишнього світу, природи Волині, творчий запал, акцентували увагу обох митців на спільному джерелі натхненної творчості – і в Слові, і в Музиці. Йдеться про фольклор Волині, що присутній в двох геніальних творах початку ХХ ст., – в слові “Лісової пісні”, і в музиці “Весни священної”.

Ключові слова: Леся Українка; Ігор Стравінський; патріотична свідомість; волинський фольклор; драматургія; обряд; майбутній учитель музики.

Лит. 5.

Iryna Kuzmina, Lecturer of High Category of the Cycle Commission of Verbal Disciplines,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College” of
Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine

**WAYS OF FORMATION OF PATRIOTIC CONSCIOUSNESS OF STUDENT YOUTH
THROUGH THE RESEARCH OF THE FOLKLORE HERITAGE OF LESYA UKRAYINKA
AND IHOR STRAVINSKY**

(on the example of the drama spectacular “Forest song” and “Holy spring”)

This article examines the formation of patriotism of young people by studying the folklore heritage of the poet Lesya Ukrayinka and composer Ihor Stravinsky during his stay in Volyn. The reform of the education sector, especially the reform of new schools in Ukraine, raises the question of training a new generation of teachers who will shape the country's intellectual potential through their innovative activities. These tasks can be successfully solved only on a national-patriotic basis.

This study aims to theoretically confirm the role of the play by Lesya Ukrayinka “Forest Song” and the ballet by composer Ihor Stravinsky “Holy Spring” in the formation of patriotic consciousness of student youth. Considering this issue through the prism of modernity, we argue that the teaching profession influences the formation of artistic and aesthetic worldview from an early age. Therefore, it is advisable to educate young people on folklore sources, exploring the work of artists-innovators, namely Lesya Ukrayinka and Ihor Stravinsky, and their unique compositions, such as: drama - spectacular “Forest Song” and ballet “Holy Spring”. Sharpened perception of the world around us, the nature of Volyn, creative passion, focused the attention of both artists on a common source of inspired creativity – both in the Word and in Music. We are talking about the folklore of Volyn, which is present in two ingenious works of the early twentieth century – in the words of “Forest Song” and in the music of “Holy Spring”.

The Volyn land has brought up a whole galaxy of original artists, in which Lesya Ukrayinka and Ihor Stravinsky are especially bright figures. Larysa Petrivna Kosach is the most famous woman of Ukraine, a noblewoman by birth, a landowner, an outstanding personality, whose work was dominated by the ideals of service to the Motherland. She was driven by the desire to preserve the slowly disappearing Ukrainian folklore heritage. Lesya Ukrayinka is the author of a brilliant work of the early twentieth century “Forest Song”. This drama is based on the folklore of Volyn, its customs, rites and traditions and combines the folklore world of Volyn and Volyn songs with art

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ
ДОСЛІДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ІГОРЯ СТРАВІНСЬКОГО
(на прикладі драми-феєрії “Лісова пісня” та “Весна священна”)**

and words. Ihor Stravinsky, a native of the Polish nobility and Ukrainian hetmans, a talented composer and conductor; created a brilliant masterpiece of world art – the ballet “Holy Spring”. In this work, the artist abandoned the usual plasticity of classical ballet, using new forms of choreography and embodying the vision of the ritual culture of the ancient Slavs.

Keywords: *Lesya Ukraynka; Ihor Stravinsky; patriotic consciousness; Volyn folklore; drama; rite; future music teacher.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями Формування патріотизму та утвердження національних цінностей є невід'ємною складовою виховання дітей і молоді. Насамперед національно-патріотичне виховання охоплює освіту і науку, молодь та сім'ю, культуру і мистецтво. “В Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей...” [4].

Реформа освітньої галузі, зокрема Нова українська школа, актуалізують проблеми виховання нового покоління педагогів, які своєю інноваційною діяльністю формуватимуть інтелектуальний потенціал нації. Розв'язання цих завдань буде успішним тільки на національному, патріотичному підґрунті. Це передбачає ще на етапі професійної підготовки формування стійкого національно-патріотичного світогляду майбутніх педагогів, учителів музичного мистецтва зокрема. У межах цього дослідження розглядаємо потенціал українського фольклору у формуванні патріотизму майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Вважаємо, що у цьому процесі найбільш дієвим буде міждисциплінарний підхід, що уможливить інтегрувати знання студентів і з історії культури, музичного мистецтва, історії України, мовознавства, літературознавства, і з методики викладання музичного мистецтва. Із цією метою було розроблено зміст навчального спецкурсу “Фольклорна спадщина Волині”, окремі змістові лінії якого коротко висвітлено у цій статті.

Аналіз основних досліджень і публікацій Різні аспекти проблеми формування національних цінностей у студентів мистецьких спеціальностей досліджено в працях С. Бадюл, С. Єрмакової, Р. Миронової, В. Оссовського, С. Хмари, Є. Шиянова; питаннями ціннісних орієнтацій молоді в галузі культури присвячені студії О. Дем'янчука, Г. Падалки, О. Семашка, Н. Яранцевої.

Історію української фольклористики досліджував О. Дей, традиції та культуру українського народу – праці І. Руснака, питаннями українського фольклору та календарної обрядовості – С. Філоненко.

Осмилення творчості Лесі Українки цікавить

багатьох сучасних науковців. Їх інтерес виявляється у багатьох аспектах: літературознавчому, мовознавчому, філософсько-культурологічному, текстологічно-джерелознавчому. Вивченням сакрального світу у драмі-феєрії “Лісова пісня” займалась І. Шевченко [2]; символізм образів досліджувала Е. Боєва [2]; взаємозв'язок слова і звуків музики – М. Зубрицька [2], а також О. Огнєва [2].

Розгляд досліджень і публікацій останніх десятиліть виявляє зростаючу увагу серед музикознавців до спадщини І. Стравінського. Поряд із відомими дослідженнями, які належать Б. Асаф'єву, Б. Ярустовському, М. Друскіну, С. Савенко та публікаціями робіт самого І. Стравінського, варто виділити також праці В. Глівінського, Ю. Куранової З. Чернухи, О. Опалей, Г. Єрьоменко, О. Аркелової.

Формування мети статті (постановка завдання) – теоретично обґрунтувати потенціал драми “Лісова пісня” письменниці Лесі Українки та балету “Весна священна” композитора Ігоря Стравінського; дослідити передумови, що вплинули на створення фольклорних шедеврів; їх вплив на формування патріотичної свідомості молоді та виховання любові до рідної землі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Одна і та ж хвороба – туберкульоз та інші причини, прирекли на “кочовий спосіб життя” двох художників. Так, у 1903–1904 рр. підступна хвороба змусила Лесю Українку та Ігоря Стравінського обійти Колодяжне й Устилуг і шукати іншого притулку для лікування. І композитор, і поетеса з'явилися в рідних містах влітку 1905 р., кожен по-своєму переживаючи жахіття цьогорічних подій.

А ще і для поетеси, і для композитора їхні твори постали для кожного своєрідним іспитом, обрядом посвячення, обрядом ініціації, бо кожен з них опинився на межі життя і смерті. У листах до матері, до сестри, до А. Кримського Леся Українка зазначає, що “і не писати ніяк не могла, бо був непереможний настрій, а після неї (тобто п'єси) була хвора і досить довго приходила до пам'яті”. І якщо Стравінський після хвороби влітку 1913 р. повертається до Устилуга і, як Антей, припавши до матері-землі, відновлює втрачені сили, то для Лесі Українки, позбавленої такої можливості, літо 1913 р. стає останнім.

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ
ДОСЛІДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ІГОРЯ СТРАВІНСЬКОГО
(на прикладі драми-фесрії “Лісова пісня” та “Весна священна”)**

Життя Лесі Українки було досить складне. Але вона засвоїла “трагічний світогляд” – усі нещастя сприймати стоїчно.

У листі до А. Кримського пише: “Нашо думати про катастрофи, дорогий товаришу. Над усіма нами вони висять, та, на щастя, ми не знаємо, коли вони впадуть. От я запрошую Вас у гостину, а чи одміряно мені стільки життя, щоб я могла “дочекатися того святонька?” Правда, берлінське “світило” одмірювало мені 15–20 років, але 5 уже минуло з того часу, остатні 5, може, будуть такі, що й до життя мало будуть подібні, отже, лишається 5–10 років більш-менш порядних, а коли й далі ми будемо так, як досі, бачитися, “що 5 років по 3 години”, то – скільки се вийде – підрахуйте самі. Об тім, я можу прожити стільки, скільки, на злість усім світилам, – я ж, кажу Вам, страх уперта”.

“Я прогресистка і думаю, що світ іде до кращого, а не до гіршого”.

“Я можу в літературі або тримати бойовий тон, або мовчати”.

“Виконуй свій обов’язок, а там – будь, що буде” [2].

Це девіз у громадському та особистому житті. Адже бути українцем було подвигом, коли країна називалася Малоросією, але вона зробила своє. Так само, коли її коханий помер від туберкульозу, вона залишалася з ним до останнього моменту – не просто самопожертвуваною любов’ю, а нехарактерним фанатизмом.

Леся Українка почала писати п’єсу в липні 1911 р., а чорновий варіант “Лісової пісні” датується 25 липня того ж року. Десь у середині липня того ж року в Тарашкіно зустрілися Ігор Стравінський і Микола Реріх, коли розроблялася версія балету “Весна священна”. Майстри створили щось настільки незвичайне, що після завершення роботи всі опинилися приблизно в одному стані.

Лесі Українці було важко визначити жанр “Лісової пісні”: “Marchendrama” “драма-фесрія” – те і не те. Щодо балету, то його називали і “Віншування весни”, і “Велика жертва”, і “Освячення весни”, і “Весняні привиди”, і “Замовляння” тощо.

Письменниця та композитор говорять такими мовами: російською, німецькою, французькою, англійською, а також можна згадати класичні мови – латину та грецьку. За спогадами Ольги Косач-Кривинюк: “Леся володіла мовою чудово... мала драгоманівські якості” [1]. У підлітковому віці Стравінський був за кордоном, перекладав для батька в Німеччині, і потім доля змусила його говорити французькою та англійською. Як професійний композитор він працював аж на

шести мовах (крім згаданих, івриті та грузинській мовами).

Виховання, освіта, середовище, фізичний стан, природа Волині, заняття, незважаючи на їх різні види, здібності, естетичне сприйняття світу сформували в обох митців особливий стан, що передував творчому процесу. Відпочиваючи в селі Жабориці з мамою Оленою Пчілкою та дядьком Михайлом Драгомановим, Леся вперше чує від матері, до думок якої вона з пошаною прислухалась [1], розповідь про мавку, яка запала їй в душу, зачарувала своєю фантастичністю. Леся запам’ятала і часто згадувала жаборицькі пісні, різні повір’я, казки та звичаї. Юрба образів ночами мучила її та не давала спати. У такому важкому й емоційному стані поетеса створювала “Лісову пісню”, яка з’явилася, як писала Леся Українка, тому, що вона згадала та затужила за волинськими піснями; тому, що Мавку в “умі держала” ще з того часу як мати в Жаборицях “щось про мавок розказувала”; тому, що в Колодяжному місячної ночі бігала самотою в ліс, аби їй “привиділась мавка”; тому, що і “над Нечимним вона” їй “мріяла”; тому, що “прийшов слухний час”, наступила мить – *la folia divine* (божественне безумство), яка дарує “справжнє щастя” [2].

“Лісова пісня” написана в стилі модернізму та неоромантизму всього за три тижні у м. Кутаїсі (Кавказ), де Леся лікувалася від загострення хвороби. Тому ця драматична поема була навіяна спогадами з безтурботного дитинства та тугою за красою Волині. Тобто, “Лісову пісню” поетеса написала у такому важкому й емоційному стані.

Щодо Стравінського, то світлина 1907–1908 рр. показує його родину на ганку власного будинку в Устилузі. На передньому плані сидить лірник, на другому – Ігор Стравінський, притулившись до зошита з олівцем. Сам композитор писав про “Весну священну”, і він “не міг точно сказати, яка частина “Весни” з’явилася в Устилузі, але був упевнений, що зіткнувся з оригінальним фаготом перед тим, як залишити Устилуг” [5]. Від скандалу до шедевр – такий тернистий шлях в історії світового балету пройшов твір Ігоря Стравінського “Весна священна”. Стравінський використав нову форму хореографії. Щоб відтворити на сцені світ язичницької Русі та передати емоції учасників ритуальних рухів, митець відмовився від звичної пластики класичного балету.

“Композитор написав партитуру, до якої ми доростемо тільки в 1940 р.”, – висловився один з театральних критиків після прем’єри, яка змусила високоповажну паризьку публіку випробувати

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ
ДОСЛІДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ІГОРЯ СТРАВІНСЬКОГО
(на прикладі драми-фесрії “Лісова пісня” та “Весна священна”)**

глибокий культурний шок. Ці слова виявилися пророчими [5].

Загострене сприйняття довкілля, природи Волині, пристрасть до творчості, згасання Лесі Українки та творчий ентузіазм І. Стравінського допомогли зосередити увагу обох митців на спільній точці дотику, спільному джерелі натхнення у Слові і Музиці. Мова йде про волинський фольклор, що втілюється у двох блискучих творах початку ХХ ст. – зі словами “Лісової пісні” та музикою “Весни священної”.

Творча атмосфера, що панувала в сім’ї Косачів, літературні вечори, спілкування з високоосвіченим товариством – М. Драгомановим, В. Антоновичем, М. Старицьким, М. Лисенком, О. Кобилянською, а згодом з фольклористом Климентом Квіткою, зростили в душі Лесі Українки перші паростки любові до всього українського, виховали національний дух та розвинули національно-патріотичну свідомість. На формування письменницького світогляду вплинуло листування з найвизначнішими діячами того часу: Михайлом Грушевським, Гнатом Хоткевичем, Іваном Трушем, Борисом Грінченком та відвідування європейських театрів, концертів з видатними музикантами того часу.

Краса та природа Волині, душа рідного краю знайшли відображення і у творах феєричного митця Ігоря Стравінського. Він мешкав і творив на двох континентах – у Європі й Америці, хоча його вперто називають російським композитором за місцем народження. В Оранієнбаумі, неподалік від Санкт-Петербурга, у 1882 р. і народився майбутній геніальний композитор та диригент. Але дослідники його творчості майже ніколи не згадують ні української, ні польської лінії в його біографії. Коріння сім’ї Стравінських і по лінії матері, і по лінії батька – вихідці з України. Сулима-Стравінський – таким було родове прізвище: в ньому переплелися гілки польських шляхтичів і українських гетьманів. На гербі сім’ї були присутні елементи гетьмана Івана Сулими. Рід походив з Волині, хоча, наприклад, батько композитора вже народився на Чернігівщині. Він мав прекрасні музичні задатки і навіть співав у Київському оперному театрі. Батько, Федір Стравінський, – соліст Маріїнського театру, прославлений оперний співак. Оперні твори, з якими майбутній композитор мав нагоду знайомитися завдяки професії батька, зайняли вагоме місце серед різнопланових музичних вражень дитинства композитора. Матір майбутнього композитора походила зі старовинного козацького роду Холодовських.

Будучи чудовою піаністкою, акомпанувала чоловікові під час концертів.

У такій високоосвіченій сім’ї зростав майбутній геніальний композитор і диригент Ігор Стравінський. Хлопчик був музично обдарований, і батьки навіть не могли припустити, що в родині оперних співаків, син піде зовсім не в театр, а на юридичний факультет Петербурзького університету. Але мистецьке обдарування спонукало молодого Ігоря Стравінського до самостійного вивчення музично-теоретичних дисциплін та створення власних композицій. Це захоплення музикою сприймалося ним як хобі до моменту знайомства з сином Миколи Римського-Корсакова, що також навчався в університеті. Через певний час з’явилась можливість отримати консультацію у самого майстра. Він переконав майбутнього композитора не вступати до консерваторії, аби не витратити час на теоретичну підготовку, та зумів дати Ігорю Стравінському міцну композиторську школу. Творче обличчя митця сформувалося завдяки впливу М. Римського-Корсакова, який два рази на тиждень особисто навчав Ігоря композиторської майстерності.

Своє натхнення Ігор Стравінський черпав на Волинській землі, адже, приїхавши в Устилуг, він створює 16 музичних творів. Тут була написана новаторська та креативна “Весна священна”. Про цей балет композитор писав, що “не може сказати точно, яка частина “Весни” з’явилася в Устилузі, але знав напевно, що на початкову мелодію фагота він натрапив перед від’їздом з Устилуга” [3]. Роботу над цим балетом автор закінчив в швейцарському селі 17 листопада 1912 р.

Заспогадами французького композитора Л. Онегера, виконання цієї постановки в Парижі викликало бурхливий сплеск емоцій паризької публіки. Від скандалу до шедевра – такий непередбачуваний та тернистий шлях в історії світового мистецтва пройшов балет Ігоря Стравінського “Весна священна”. У своєму прагненні відтворити на сцені світ язичницької Русі і передати емоції, що володіли учасниками ритуального дійства, митець відмовився від звичної пластики класичного балету та застосував нові форми хореографії. Так, про майбутню “Весну священну” він писав: “Одного разу, коли я дописував у Петербурзі останні сторінки “Жар-птиці”, в моїй уяві зовсім несподівано, бо думав я тоді про зовсім інше, виникла картина священного язичницького ритуалу... Це і стало темою “Весни священної” [3].

Слід зауважити, що цей унікальний твір став узагальненням генеральних ліній розвитку також і балету: поєднання та взаємодія в цілісності

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ
ДОСЛІДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ІГОРЯ СТРАВІНСЬКОГО
(на прикладі драми-фесрії “Лісова пісня” та “Весна священна”)**

кількох видів нового модерністського мистецтва вивели жанр звиклого балету в розумінні “танця під музику” на новий рівень розвитку. На нашу думку, значну роль у драматургії твору засобом виразності став ритм, який порушив рівномірну пульсацію та додав емоційної гостроти сприйняття.

“Композитор написав партитуру, до якої ми доростемо тільки в 1940 р.” – висловився один з театральних критиків після прем’єри, яка змусила високоповажну паризьку публіку відчувати глибокий культурний шок. Ці слова виявилися пророчими, адже щоразу навколо його творів вирували емоції: від захоплення до свисту та насмішок [3].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Загострене сприйняття навколишнього світу, природи Волині, творчий запал, акцентували увагу обох митців на спільному джерелі натхненної творчості – і в Слові, і в Музиці. Йдеться про фольклор Волині, що присутній в двох геніальних творах початку ХХ ст., – в слові “Лісової пісні”, і в музиці “Весни священної”.

І якщо “Лісову пісню” можна розглядати як своєрідний художньо-трансформований річний цикл, то “Весна священна” відповідає циклу весняної обрядовості. Окрім того, мета створення “Весни священної”, за визначенням її автора, – протягом усього твору давати можливість “відчувати слухачам у лапідарних ритмах близькість людей до землі, спільність їх життя з землею”, необхідність підтримувати рівновагу між людиною і навколишнім світом.

Мавка в “Лісовій пісні” пробуджується від сну, почувши голос сопілки, на якій виграє Лукаш. А дівчина із “Весни священної” виконує обрядовий язичницький танець, закликаючи весну, приносячи себе в жертву. Ці твори були створені на основі фольклору Волині, її звичаїв, обрядів і традицій. Леся Українка у своїй “Лісовій пісні” поєднала фольклорний світ Волині з мистецтвом і словом, а Ігор Стравінський балетом “Весна священна” втілює у життя своє бачення обрядової культури древніх слов’ян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Косач-Кривинюк О. З моїх споминів. Спогади про Леся Українку. Київ: “Дніпро”. 1971. С. 29–41.
2. Леся Українка і сучасність: збірник наукових праць. Т. 4. Кн. 1. Луцьк: РВВ “Вежа” ВНУ ім. Лесі Українки. 2008. 559 с.
3. Ошуркевич О. Традиційний пісенно-музичний фольклор Устилуга та його околиць. Стравінський та Україна. Київ: Абрис, 1996. С. 44–48.
4. Указ Президента України Про стратегію національно-патріотичного виховання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Tet>.
5. Український інститут національної пам’яті. 1871 народилася Леся Українка, поетеса. URL: <http://www.uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lyuty/25/1871-narodylasya-lesya-ukrayinka-poetesa>.

REFERENCES

1. Kosach-Kryvyniuk, O. (1971). Z moikh spomyniv. Spohady pro Lesiu Ukrainku [From my memories. Memories of Lesya Ukrayinka]. Kyiv, pp. 29–41. [in Ukrainian].
2. Lesia Ukrainka i suchasnist: zbirnyk naukovykh prats (2008). [Lesya Ukrayinka and modernity: a collection of scientific works]. Vol. 4. Book. 1. Lutsk, 559 p. [in Ukrainian].
3. Oshurkevych, O. (1996). Tradytiinyi pisenno-muzychnyi folklor Ustyluha ta yoho okolyts. Stravinskyi ta Ukraina [Traditional song and music folklore of Ustyluh and its environs. Stravinskiy and Ukraine]. Kyiv, pp. 44–48. [in Ukrainian].
4. Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro stratehiiu natsionalno-patriotychnoho vykhovannia [Decree of the President of Ukraine on the strategy of national-patriotic education]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Tet>. [in Ukrainian].
5. Ukrainskyi instytut natsionalnoi pam’iati. 1871 narodylasia Lesia Ukrainka, poetesa [Ukrainian Institute of National Memory. Lesya Ukrayinka, a poetess, was born in 1871]. Available at: <http://www.uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lyuty/25/1871-narodylasya-lesya-ukrayinka-poetesa>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.04.2022

“Музичне виховання – це не виховання музиканта, а насамперед виховання людини”.

*Василь Сухомлинський
український педагог, публіцист, письменник*

